

Knieža Rastislav vybudoval na strednom Dunaji silný štát, ktorého nezávislosť posilnil spojenectvom s ostatnými Slovanmi, predovšetkým s Čechmi a poľabskými Srbmi a diplomaticky ju zaistil najmä spolupracou s pápežskou kúriou. Vďaka sile a nezávislosti svojho štátu mohol naplno podporiť veľkú misijnú, vyučovaciu a diplomatickú prácu Konštantína a Metoda, ktorá veľkomoravský štát ešte viac upevnila. Veľká Morava bola príkladom aj pre ostatných Slovanov a neskôr sa v mnohom stala vzorom pre mladšie stredoeurópske štáty – český, poľský a uhorský.

▲ Mapa Veľkomoravskej ríše, 8. – 9. storočie

▲ Uvítanie Konštantína a Metoda kniežatom Rastislavom na území Veľkej Moravy, ikona

Údaje o minci

Nominálna hodnota: 100 eur

Materiál: Au 900, Ag 75, Cu 25

Hmotnosť: 9,5 g

Priemer: 26 mm

Hrana: vrúbkovaná

Náklad: limitovaný náklad maximálne 5 000 ks

v proof vyhotovení

Autor návrhu: Mgr. art. Roman Lugár

Rytec: Dalibor Schmidt

Výrobca: Mincovňa Kremnica

Na líci mince je zobrazený pôdorys veľkomoravského kostola na Devíne vyplnený slovanským písmom hlaholikou. Po obvode mincového poľa sú ornamentálne prvky s perlovcom. V ľavej spodnej časti je štátny znak Slovenskej republiky a nad ním je v dvoch riadkoch označenie nominálnej hodnoty 100 EURO. Pri spodnom okraji mince je v opise názov štátu SLOVENSKO a letopočet 2014. Štylizované iniciály mena a priezviska autora výtvarného návrhu mince Mgr. art. Romana Lugára RL a značka Mincovne Kremnica sú umiestnené napravo od pôdorysu kostola.

Na rube mince je zobrazený fiktívny portrét Rastislava, ktorý je kompozične doplnený krížom z obdobia Veľkej Moravy z archeologického náleziska v Mikulčiciach. Po obvode mincového poľa je perlovec, medzi ktorým je v opise nápis VEĽKOMORAVSKÉ KNIEŽA RASTISLAV. Pri spodnom okraji mince sú letopočty 846 – 870 označujúce obdobie Rastislavovej vlády.

Vydala: © Národná banka Slovenska, november 2014
Foto: NBS, Progress Promotion, Wikipédia (autori: Tyssil, LURE, Peter Zelizňák, Kirk)
<http://www.nbs.sk/sk/bankovky-a-mince/eurove-mince/zberatelske>

Veľkomoravské knieža Rastislav

Zlatá zberateľská minca

Knieža Rastislav, ktorý vládol na Veľkej Morave v rokoch 846 – 870, je pozoruhodnou postavou našej histórie. Spomedzi veľkomoravských kniežat vynikal ako vojak, diplomat, politik a kresťan. Správy o jeho vláde zanechali viacerí franskí kronikári i slovan- ský písané životopisy Konštantína a Metoda. Podľa ich svedectva prekročila Veľká Morava za jeho vlády rámec kmeňového kniežatstva a vy- budovala si nezávislosť voči Franskej, neskôr Východofranskej ríši. Stala sa významným štátom, rozvinula spoluprácu s pápežskou kúriou a bola dobre známa aj vo vzdialenom Carihrade.

▲ Knieža Rastislav, ikona

▲ Slovenské hradište v Mikulčiciach

■ Veľkomoravské knieža Mojmír I. (833 – 846), ktorý uznával závislosť svojho kniežatstva na susednej franskej veľmoci, musel podľa vtedajšieho zvyku poslať na kráľovský dvor v Regensburgu rukojemníkov. Medzi nimi bol s veľkou pravdepodobnosťou aj jeho synovec Rastislav. Počas pobytu v Bavorsku sa Rastislav zorientoval vo vnútorných pomeroch a získal si dôveru kráľa Ľudovíta Nemca. Kráľ v auguste 846 využil vnútorné rozbroje na Veľkej Morave, tiahol proti Moravanom a Rastislavovi pomohol ku kniežacej moci.

■ Rastislav bol spočiatku pokojným susedom Východofranskej ríše. Keď sa však v roku 854 proti kráľovi Ľudovítovi Nemcovi vzbúril markgróf Východnej a Korutánskej

marky Ratbod, knieža Rastislav ho podporil. Kráľ Ratboda zosadil a v roku 855 vpadol na Moravu, obliehal Rastislava v jeho pevnosti (pravdepodobne v dnešných Mikulčiciach) a pustošil krajinu. Rastislav však jeho útok odrazil, čím urobil rozhodný krok v úsilí o nezávislosť veľkomoravského štátu. Pre jej upevnenie uzavrel spojenectvo s Čechmi a s polabskými Srbmi. V roku 857 prijal na svojom dvore odbojnú českú kniežata Slavitacha a čelil ďalšiemu franskému útoku. Najstarší syn Ľudovíta Nemca Karloman sa spojil s Rastislavom a povstal proti otcovi. Rastislav zrejme už od roku 858 uprednostňoval Devín pred hlavným kniežacím sídlom, pretože odtiaľ pohotovo zasahoval v širokom ríšskom pohraničí na opačnom brehu Dunaja. V roku 861 Moravia prepadli susedné Panónske kniežatstvo. Panónske knieža Pribina útok neprežil. Ľudovít Nemec potlačil Karlomanovu vzburu až v roku 863. V auguste 864 prekročil Dunaj, obklúčil Rastislava na Devíne a uzavrel s ním kompromisný mier.

■ Uprostred týchto udalostí Rastislav pripravoval zriadenie nezávislej cirkevnej organizácie svojho štátu. Nevyhovovala mu podriadenosť veľkomoravskej cirkvi pasovskému biskupstvu, ktoré bolo nástrojom politického vplyvu Východofranskej ríše. Preto sa v roku 862 so žiadosťou o vyslanie misionárov obrátil na rímskeho pápeža. Keďže pápež mu nevyhovel, oslovil byzantského cisára. Byzantská misia, ktorú viedli bratia Konštantín a Metod, prišla na Veľkú Moravu v roku 863. S Rastislavovou podporou bratia rozvinuli mnohostrannú vieroučnú, organizačnú a kultúrnu činnosť, založili slovanské učilište, začali vychovávať domácich vzdelancov a rozvíjať slovanské písomníctvo. Pápež Hadrián II. uznal výsledky ich práce a koncom roka 869 vysvätil Metoda za arcibiskupa.

■ V auguste 869 Rastislav a jeho synovec, nitrianske údelné knieža Svätopluk, čelili novému franskému útoku. V nasledujúcom roku Svätopluk uzavrel s Karlomanom proti Rastislavovej vôli separátny mier. Potom sa zmocnil Rastislava, ktorý ho chcel dať zavraždiť, a vydal ho Karlomanovi. Súd v Regensburgu, ktorému predsedal východofranský kráľ Ľudovít Nemec, vyniesol v septembri 870 krutý rozsudok. Rastislava uväznili a oslepili. Zdalo sa, že jeho štát leží v troskách. Moravia však povstala a v roku 871 si vydobyli slobodu. Či sa správa o tomto víťazstve doniesla aj k uväznenému Rastislavovi a ako dlho ešte žil, nie je známe.

▲ Slovenské hradište na Devíne

▼ Predpokladaný vzhľad veľkomoravského kostola z druhej polovice 9. storočia

▲ Bronzová plastika sv. Konštantína a sv. Metoda, autor akad. sochár Stanislav Mikuš

